

ÖZBEKİSTAN 2020

GENEL BİLGİLER

COĞRAFI KONUM

Orta Asya'nın merkezinde bulunan Özbekistan'ın komşuları Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan ve Türkmenistan olup yüzölçümü 447.400 km² 'dir. Ülke güneybatıdaki Ceyhun (Amuderya) ile kuzeydoğudaki Seyhun (Sırderya) ırmakları arasında uzanan toprakların büyük bölümünü kapsar. Ülkenin kuzey ile güney ucu arası 925 km, doğu ile batı ucu arası 1.400 km olup, sınırlarının toplam uzunluğu 6.221 km'dir. 1936'da kurulan Karakalpakistan Özerk Cumhuriyeti ile birlikte Özbekistan, 13 bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler: Andican, Buhara, Cizzah, Kaşkaderya, Namangan, Semerkant, Surhanderya, Sırderya, Taşkent, Fergana, Harezmi ve Nevai bölgeleridir.

Topraklarının yüzde 46'sı yayla ve bozkırlardan ve yüzde 41'i de çöl ve diğer arazi tiplerinden oluşan Özbekistan'ın toplam kara alanlarının yüzde 3'ü orman ve koruluk, yüzde 10'u ise tarıma elverişlidir. Ekilebilir alanların yaklaşık yüzde 95'i ise sulanabilmektedir. Bu özelliği ile Özbekistan, Orta Asya cumhuriyetleri arasında en iyi sulu tarım yapılabilen ülke konumundadır.

SİYASİ VE İDARİ YAPI

Demokratik sistemi yerleştirmek için çok partili sisteme geçilmesine yönelik olarak alternatif partilerin kurulması için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Aralık 1994'de ilk çok partili demokratik seçimler yapılarak mevcut meclis oluşturulmuştur.

2004 yılında yapılan bir yasal düzenlemeyle, Özbekistan'da yasama organı olarak; Yüksek Meclis, 150 üyeli Yasama Meclisi ve 100 üyeli Senato olarak yeniden şekillendirilmiştir. Senatoya; Karakalpakistan Cumhuriyeti, Taşkent Şehri ve diğer 12 vilayetten 6'sar Senatör (toplam 84 senatör) seçilmekte, kalan 16 Senatör de Cumhurbaşkanı tarafından tayin edilmektedir. 150 kişilik Yasama Meclisi'nin 135 milletvekilliği için siyasi partilerden seçim sonucuna göre belirlenmektedir. Daha önce belirlenen 15 sandalye ise Özbekistan Ekoloji Hareketi'ne verilmiştir.

DOĞAL KAYNAKLAR

Özbekistan'da 100'den fazla yeraltı maden çeşidi bulunmaktadır. Bunların başında; altın, bakır, gümüş, kurşun, çinko, uranyum ve benzeri yeraltı kaynakları gelmektedir. Özbekistan volfram, doğal gaz ve diğer yeraltı hammadde kaynakları bakımından önemli bir zenginliğe sahiptir.

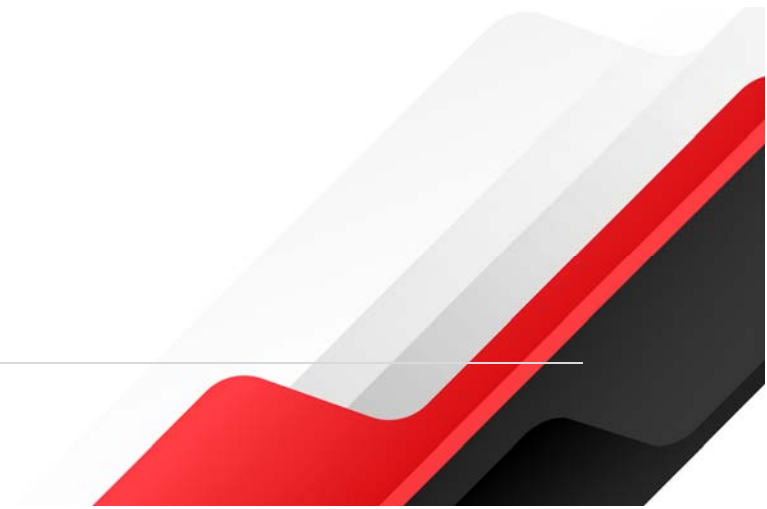
Özbekistan'da en önemli maden kaynağı altın yataklarıdır. Özbekistan, altın madenleri bakımından dünyada dördüncü, altın üretiminde ise BDT ülkeleri içinde Rusya'dan sonra ikinci, dünyada dokuzuncu sırada yer almaktadır. Altın yataklarının merkezi Nevai vilayetindeki Muruntov'dur. Burada 20 yıl önce altın bulunmuş ve işlenmeye başlanmıştır. Dünyada; Muruntov yatağı, açık usulde altın kazılan Endonezya'daki "Grosberg" yatağından sonra ikinci sıradadır. Onun uzunluğu 3.5 km, eni 2.7 km ve çukurluğu 430 metredir. Taşkent sınırında Cizzah ve Namangan vilayetlerinde de (Mercan-Bulak, Zarmitan, Çadak) altın maden yatakları vardır. Bu maden yatakları sayesinde Taşkent'e yakın Almalık şehri kurulmuş ve burası renkli metallerin işlendiği merkez haline gelmiştir.

Ülkede bir diğer önemli doğal kaynak da bakırdır. Toplam bakır rezervleri 1.3 Milyon ton olarak hesaplanan Özbekistan, bu alanda dünyada onuncu sırada gelmektedir. Ülkede 40 yıl daha işletilebileceği öngörülen bakır, aynı zamanda ülkenin önemli ihraç kalemleri arasında yer almaktadır.

Dünyanın 7'nci büyük uranyum üreticisi ve 5'inci ihracatçısı olan Özbekistan'ın bilinen uranyum rezervleri ise 185.500 ton civarındadır.

Özbekistan topraklarında çok miktarda tuz yatakları, alüminyum, mermer, granit, değerli taşlar ve inşaat malzemeleri hammaddesi vardır. Meşhur Gazdan mermer yatağı ülkede bulunmaktadır. Bu mermerler inşaatlarda, binalarda ve diğer çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Çakmak taşı, seramik, porselen mineralleri vardır. Siyah metallerden demir, manganez ve krom yatakları mevcut olup, bunları işlemek için Bekabad'da metalurji fabrikası kurulmuştur. Özbekistan'da çok miktarda manganez bulunan maden yatakları özellikle Dautaş, Kızılbayrak, Kaşkaderya sınır bölgelerinde yer almaktadır.

Özbekistan sanayi üretiminde renkli metaller önemli yer tutmaktadır. Üretim, genel olarak altın, bakır ve ısıya dayanıklı metallerden oluşmaktadır. Bu alandaki en büyük işletme, Almalık'taki metalurji kompleksidir. Söz konusu maden-metalurji fabrikasının modernize edilmesi amacıyla 2008- 2012 döneminde 294 milyar Sum'luk (yaklaşık 232 milyon dolar) yatırım yapılmıştır. Çırçık şehrinde kurulan fabrikada volfram ve molibden üretimi gerçekleştirilmektedir.

DIŞ TİCARET

GENEL DURUM

*1000 Dolar	2017	2018	2019	2020
İhracat	10.079.210	10.920.700	14.344.696	13.127.295
İthalat	12.035.209	17.312.259	21.855.139	19.955.151
Hacim	22.114.419	28.232.959	36.199.835	33.082.446
Denge	-1.955.999	-6.391.559	-7.510.443	-6.827.856

BAŞLICA ÜRÜNLER İTİBARIYLA DIŞ TİCARET

İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER * 1000 DOLAR

GTİP	AÇIKLAMA	2018	2019	2020	%
71	Tabii Veya Kültür İnciler, Kıymetli Veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kıymetli Metallerle Kaplama Metaller Ve Bunlardan Mamul Eşya; Taklit Mücevherci Eşyası; Metal Paralar	21.401	47.145	5.950.196	45,33%
52	Pamuk	1.029.933	1.293.369	1.200.138	9,14%
74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	622.597	707.942	729.061	5,55%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	2.666.756	2.524.918	642.287	4,89%
08	Yenilen Meyveler Ve Yenilen Sert Kabuklu Meyveler; Turunçgillerin Ve Kavunların Ve Karpuzların Kabukları	543.935	643.679	577.825	4,40%
99	(Özel Amaçlı Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonları)	3.237.880	5.404.450	544.624	4,15%
61	Örme veya Kroşe Giyim Eşyası ve Aksesuarı	269.764	323.401	459.262	3,50%
07	Yenilen Sebzeler Ve Bazı Kök Ve Yumrular	307.714	468.064	400.431	3,05%
39	Plastikler Ve Mamulleri	454.842	403.013	324.422	2,47%
11	Değirmencilik Ürünleri; Malt; Nişasta; İnsülin; Buğday Glütteni	70.111	104.891	219.476	1,67%
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler Ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	54.162	174.067	207.505	1,58%
79	Çinko Ve Çinkodan Eşya	188.725	205.413	152.591	1,16%
31	Gübreler	143.783	137.855	152.431	1,16%
60	Örme veya Kroşe Eşya	65.503	84.760	144.477	1,10%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	86.456	194.898	142.662	1,09%
	DİĞERLERİ	1.157.134	1.626.829	1.279.909	9,75%
	TOPLAM	10.920.696	14.344.694	13.127.297	

İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

GTİP	AÇIKLAMA	2018	2019	2020	%
84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	4.477.873	5.611.790	4.756.685	23,84%
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler Ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	2.032.755	2.136.459	1.838.323	9,21%
72	Demir Ve Çelik	1.287.524	1.428.432	1.238.456	6,21%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	895.151	1.335.519	1.196.202	5,99%
30	Eczacılık Ürünleri	852.112	926.824	1.152.949	5,78%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	879.508	928.080	1.093.771	5,48%
39	Plastikler Ve Mamulleri	573.903	811.724	705.103	3,53%
90	Optik Alet Ve Cihazlar, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Alet Ve Cihazları, Tıbbi Veya Cerrahi Alet Ve Cihazlar; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	292.441	583.825	634.510	3,18%
10	Hububat	305.595	411.323	592.386	2,97%
44	Ağaç Ve Ahşap Eşya; Odun Kömürü	621.118	611.903	566.792	2,84%
73	Demir Veya Çelikten Eşya	601.474	785.390	505.811	2,53%
38	Muhtelif Kimyasal Ürünler	211.107	338.543	394.358	1,98%
94	Mobilyalar, Tıpta Veya Cerrahide Kullanılan Mobilyalar, Yatak Takımları Ve Benzeri Doldurulmuş Eşya; Tarifinin Başka Yerinde Belirtilmeyen Veya Yer Almayan Aydınlatma Cihazları; Reklam Lambaları, Işıklı Tabelalar, Işıklı İsim Plakaları Ve Benzerleri; Prefabrik Yapılar	248.275	549.347	374.189	1,88%
15	Hayvansal Ve Bitkisel Katı Ve Sıvı Yağlar Ve Bunların Parçalanma Ürünleri; Hazır Yemeklik Katı Yağlar; Hayvansal Ve Bitkisel Mumlar	238.216	313.218	332.814	1,67%
40	Kauçuk ve Mamulleri	270.609	319.445	329.238	1,65%
17	Şeker Ve Şeker Mamulleri	347.427	283.836	258.923	1,30%
26	Metal Cevherleri, Cüruh Ve Kül	135.814	345.452	246.888	1,24%
76	Alüminyum Ve Alüminyumdan Eşya	169.843	227.721	245.351	1,23%
48	Kağıt Ve Karton; Kağıt Hamurundan, Kağıttan Veya Kartondan Eşya	207.907	247.226	228.057	1,14%
	DİĞERLERİ	2.663.601	3.659.081	3.264.341	16,36%
	TOPLAM	17.312.253	21.855.138	19.955.147	

BAŞLICA ÜLKELER İTİBARIYLA DIŞ TİCARET

İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER *1000 DOLAR

ÜLKELER	2018	2019	2020	%
Area Nes	3.237.880	5.629.420	6.465.204	49,25%
Çin	2.120.927	1.767.642	1.282.105	9,77%

ÜLKELER	2018	2019	2020	%
Rusya	1.636.681	2.067.207	1.161.766	8,85%
Türkiye	865.828	1.149.658	949.066	7,23%
Kazakistan	1.219.611	1.237.315	732.315	5,58%
Kırgızistan	251.150	635.158	712.544	5,43%
Afganistan	467.087	454.350	570.571	4,35%
Tacikistan	136.940	190.305	284.257	2,17%
İran	164.373	208.515	135.877	1,04%
Diğerleri	820.219	1.005.130	833.593	6,35%
TOPLAM	10.920.696	14.344.700	13.127.298	

İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER *1000 DOLAR

ÜLKELER	2018	2019	2020	%
Çin	3.539.417	5.052.269	4.425.626	22,18%
Rusya	3.382.752	3.974.225	4.079.758	20,44%
Kazakistan	1.509.389	1.878.388	2.091.366	10,48%
Güney Kore	1.936.163	2.524.435	1.934.612	9,69%
Türkiye	1.096.622	1.296.689	1.072.526	5,37%
Almanya	699.749	884.310	691.915	3,47%
Litvanya	276.609	441.907	471.193	2,36%
Çek Cumhuriyeti	63.595	147.432	456.151	2,29%
Hindistan	252.030	319.162	420.144	2,11%
Türkmenistan	237.798	388.801	395.080	1,98%
Letonya	382.410	310.165	326.258	1,63%
İtalya	258.534	352.516	323.885	1,62%
Ukrayna	326.246	263.900	313.607	1,57%
Belarus	373.362	279.272	213.895	1,07%
ABD	314.170	498.022	211.549	1,06%
Japonya	683.598	381.283	198.654	1,00%
Diğerleri	1.979.812	2.862.364	2.328.932	11,67%
TOPLAM	17.312.256	21.855.140	19.955.151	

TÜRKİYE İLE TİCARET

TÜRKİYE'NİN İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

GTIP	AÇIKLAMA	2018	2019	2020	%
74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	418.229	562.892	475.475	50,10%
52	Pamuk	128.087	210.574	226.885	23,91%
79	Çinko Ve Çinkodan Eşya	134.727	122.535	114.525	12,07%
39	Plastikler Ve Mamulleri	97.416	49.091	61.287	6,46%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	27.636	51.741	33.306	3,51%
08	Yenilen Meyveler Ve Yenilen Sert Kabuklu Meyveler; Turunçgillerin Ve Kavunların Ve Karpuzların Kabukları	10.026	22.842	12.047	1,27%
	DİĞERLERİ	49.708	129.983	25.536	2,69%
	TOPLAM	865.829	1.149.658	949.061	

TÜRKİYE'NİN İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

GTIP	AÇIKLAMA	2018	2019	2020	%
84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	491.157	510.453	414.033	38,60%
39	Plastikler Ve Mamulleri	53.227	76.307	66.508	6,20%
94	Mobilyalar, Tıpta Veya Cerrahide Kullanılan Mobilyalar, Yatak Takımları Ve Benzeri Doldurulmuş Eşya; Tarifinin Başka Yerinde Belirtilmeyen Veya Yer Almayan Aydınlatma Cihazları; Reklam Lambaları, Işıklı Tabelalar, Işıklı İsim Plakaları Ve Benzerleri; Prefabrik Yapılar	45.761	97.989	65.855	6,14%
30	Eczacılık Ürünleri	26.156	15.415	54.461	5,08%
38	Muhtelif Kimyasal Ürünler	33.983	47.390	51.553	4,81%
73	Demir Veya Çelikten Eşya	74.641	65.421	44.918	4,19%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	92.515	106.105	41.487	3,87%
32	Debagatte Ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasalar; Tanenler Ve Türevleri; Boyalar, Pigmentler Ve Diğer Boyayıcı Maddeler; Müstahzar Boyalar Ve Vernikler; Macunlar; Mürekkepler	31.473	40.902	40.904	3,81%
96	Çeşitli Mamul Eşya	17.825	25.431	33.890	3,16%
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler Ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	60.281	50.588	29.579	2,76%
34	Sabunlar, Yüzey-Aktif Organik Maddeler, Yıkama Müstahzarları, Yağlama Müstahzarları, Suni Mumlar, Müstahzar Mumlar, Temizleme Veya Bakım Müstahzarları, Işık Temini İçin Kullanılan Her	6.171	9.755	15.480	1,44%

GTİP	AÇIKLAMA	2018	2019	2020	%
	Türlü Mumlar Ve Benzerleri, Model Yapmaya Mahsus Her Türlü Patlar, "Dişçi Mumları" Ve Alçı Esaslı Dişçilik Müstahzarları				
54	Sentetik Ve Suni Filamentler, Şeritler Ve Benzeri Sentetik Ve Suni Dokumaya Elverişli Maddeler	12.962	16.212	14.595	1,36%
55	Sentetik Ve Suni Devamsız Lifler	10.901	11.844	14.482	1,35%
90	Optik Alet Ve Cihazlar, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Alet Ve Cihazları, Tıbbi Veya Cerrahi Alet Ve Cihazlar; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	10.987	17.192	11.501	1,07%
06	Canlı Ağaçlar Ve Diğer Bitkiler; Yumrular, Kökler Ve Benzerleri; Kesme Çiçekler Ve Süs Yaprakları	20.379	11.804	11.363	1,06%
	DİĞERLERİ	108.204	193.880	161.921	15,10%
	TOPLAM	1.096.623	1.296.688	1.072.530	

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

DIŞ TİCARET POLİTİKASI (İTHALAT REJİMİ, İHRACAT REJİMİ)

İHRACAT REJİMİ

1. Özbekistan Cumhuriyeti'nden eşya ihracatı, ihracatçı tarafından hazırlanan ihracat sözleşmesi esas alınarak gerçekleştirilir.

30 Eylül 2003 tarihli Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan No. 416 sayılı "Dış Ticaret İşlemlerinin İzlenmesi Prosedürü Hakkındaki Kararı" uyarınca, ihracatçı bu tüzel kişi ve ticari faaliyette bulunan ancak tüzel kişi olmayan birey – eşya ihracatında Özbekistan Cumhuriyeti mukimi olmayan bir işletme ile ihracat sözleşmesi imzalamış olan Özbekistan Cumhuriyeti mukimidir.

İhracat sözleşmesi, Özbekistan Cumhuriyeti mukimi ile Özbekistan Cumhuriyeti mukimi olmayan işletme arasında eşya ihracatı için yapılan bir sözleşme olup aynı zamanda mevzuata uygun olarak bir ihracat sözleşmesine eşit bir sözleşmedir.

2. Özbekistan Cumhuriyeti Gümrük Kanunu'nun 29. ve 30. maddeleri uyarınca, "İhracat" gümrük rejimi, Özbekistan eşyalarının iade etme zorunluluğu olmadan gümrük bölgesi dışına ihraç edildiği bir rejimdir.

İhracat gümrük rejimi kapsamına giren ve gümrük bölgesinden ihraç edilen eşyalar Özbekistan eşyaları statüsünü kaybeder. Eşyaların "İhracat" gümrük rejimine tabi tutulmasına ilişkin şartlar ve koşullar, gümrük vergilerinin ödenmesi ve ticaret politika önlemlerine uyumdur.

3. Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun 20 Temmuz 2015 tarihli ve 197 sayılı "İhracat-ithalat operasyonlarının uygulanmasında Devlet Gümrük Hizmetine sunulan belgelerin listesinin onaylanması hakkında" ki kararı uyarınca, "İhracat" gümrük rejimi kapsamında ihraç edilen eşyaların gümrük işlemleri için aşağıdaki belgeler (izin belgeleri hariç*) gümrük idaresine sunulmalıdır:

- Kontrat (sözleşme), ilgili makamlara tescil edilmiş döviz sözleşmeleri hariç
- Gümrük eşya beyannamesi, mevzuatın belirlediği sırayla yolcular gümrük beyannamesini doldurarak eşyalarını deklare etme durumları hariç
- Taşıma belgeleri (nakliye türüne göre nakliye belgeleri) ve eşyalara ekli belgeler (faturalar).

* İzin belgeleri - yetkili makamlar tarafından verilen ve Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Gümrük Komitesi'nin ilgili Otomatik Bilgi Sistemine dahil edilen, eşyaların gümrük işlemleri için gerekli olan mevzuatta belirtilen belgelerin listesidir.

Hizmet sağlayıcı bankalar tarafından sağlanan Özbekistan Devlet Gümrük Komitesinin Tek otomatik bilgi sisteminde vergi mükellefinin kişisel kimlik numarası ile gümrük masraflarının ödenmesi hakkında bilgi varsa, elektronik formlar da dahil olmak üzere eşyaların gümrük işlemleri yapılır. (Ödemenin gecikmiş veya kısmen ödeme yapmasına izin verilen durumlar hariç).

Devlet Gümrük hizmeti makamları, Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Gümrük Komitesinin Tek Otomatik Bilgi Sisteminde ilgili izin belgesinin bulunmaması durumunda gümrük işlemlerini reddedebilir.

4. İhracatçının talebi üzerine, yetkili makamların belgeleri de dahil olmak üzere gümrükleme için gerekli tüm belgeler kâğıt üzerinde sunulabilir. Eşyaların elektronik ortamda gümrüklenmesi, Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 31 Temmuz 2018 tarihli ve 605 sayılı "Gümrüklerde Eşyaların Elektronik Beyan Düzeninin Kolaylaştırılması Hakkındaki Kararı" uyarınca yapılır. Gümrük makamlarının ihracatçıdan yukarıda belirtilen belgeler dışında, gümrük idarelerinden veya diğer devlet kurumlarından ve diğer kamu hizmetlerinden ek belge talep etmeleri yasaktır.

5. Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 21 Temmuz 2014 tarihli ve 199 sayılı "Özbekistan Cumhuriyeti'nde dış ticaret faaliyetlerinin izlenmesini iyileştirmeye yönelik ilave tedbirler hakkındaki kararı"na göre ihracatçının ihracat sözleşmesi bilgileri elektronik olarak, interaktif devlet hizmetlerinin tek portalı aracılığıyla, e-imza kullanarak, Devlet Gümrük Komitesi Dış Ticaret Operasyonları'nın Tek Elektronik Bilgi Sisteminde (DTOTEBS) sağlanmalıdır.

Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun 30 Eylül 2003 tarihli ve 416 sayılı "Dış Ticaret Operasyonlarının İzlenmesi Prosedürü Hakkındaki Yönetmeliği" uyarınca, Devlet Gümrük Komitesinin bölgesel idarelerinin gümrük kapıları ihracatçı tarafından sağlanan DTOTEBS'daki verileri gümrük beyannamesi verileri ile karşılaştırmak zorundadır ve fark yoksa mevzuatta belirtilen prosedür kapsamında gümrük beyannamesini resmileştirir.

İTHALAT REJİMİ

1. Özbekistan Cumhuriyetine eşya ithalatı, ithalatçı tarafından hazırlanan ithalat sözleşmesi esas alınarak gerçekleştirilir.

30 Eylül 2003 tarihli Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan No. 416 sayılı "Dış Ticaret İşlemlerinin İzlenmesi Prosedürü Hakkında"ki Kararı uyarınca, ithalatçı - tüzel kişi - eşya ithalatında Özbekistan Cumhuriyeti mukimi olmayan bir işletme ile sözleşmesi imzalamış olan Özbekistan Cumhuriyeti mukimidir.

* mevcut mevzuata göre, girişimci faaliyette bulunan bir kişi tüzel kişilik oluşturmadan ithalat sözleşmesi yapmadan eşya ithal edebilir.

İthalat sözleşmesi, eşya ithalatçısı ve Özbekistan Cumhuriyeti mukimi olmayan bir işletme ile arasında yapılan bir sözleşmedir.

2. Özbekistan Cumhuriyeti Gümrük Kanunu'nun 55. ve 56. maddeleri uyarınca, "Serbest dolaşım (ithalat)" gümrük rejimi, gümrük bölgesine ithal edilen eşyalar, bu bölgeden geri çıkartma zorunluluğu olmaksızın burada serbest dolaşımında kalacaktır.

Gümrük vergilerinin ödenmesi ve ticaret politika önlemlerine uyulması durumunda, eşyalar "Serbest dolaşım (ithalat)" gümrük rejimi altına yerleştirilir ve gümrük bölgesinde serbestçe dolaşan eşyaların statüsü alınır.

Gümrük masraflarının ödenmesi ve ticaret politika önlemlerinin uygulanması halinde, eşyalar "Serbest dolaşım (ithalat)" gümrük rejimine yerleştirilir ve gümrük bölgesinde serbestçe dolaşan eşyalar statüsü alır.

3. 3. Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 20 Temmuz 2015 tarihli ve 197 sayılı "İhracat-ithalat operasyonlarının uygulanmasında Devlet Gümrük Hizmetine sunulan belgelerin listesinin onaylanması hakkındaki kararı" uyarınca, "Serbest dolaşım (ithalat)" gümrük rejimi kapsamında ithal edilen eşyaların gümrük işlemleri için aşağıdaki belgeler (izin belgeleri hariç*) gümrük idaresine sunulmalıdır:

- Gümrük eşya beyannamesi, mevzuatın belirlediği sırayla yolcular gümrük beyannamesini doldurarak eşyalarını deklare etme durumları hariç;
- Taşıma belgeleri (nakliye türüne göre nakliye belgeleri) ve eşyalara ekli belgeler (faturalar).
- Eşyaların menşe belgesi (ilgili tarafın talebi üzerine ve menşenin Özbekistan Cumhuriyeti'nin uluslararası sözleşmelerinde öngörülen hallerde).

İhracatçı ülkenin ihracat gümrük beyannamesinin ibrazı durumunda Özbekistan Cumhuriyeti topraklarına ithal edildikten sonra ithalat gümrük vergileri ve katma değer vergisinden (20 Mart 2013 2436 sicil numarası) muaf olan teknolojik makine ekipmanları listesine dahil edilen eşyaların gümrük işlemleri bir iş günü içinde gerçekleşecektir. Gümrük beyannamesinin sunulmaması durumunda, gümrük işlemleri genel olarak belirlenen prosedüre göre yapılır.

Hizmet sağlayıcı bankalar tarafından sağlanan Özbekistan Devlet Gümrük Komitesinin Tek otomatik bilgi sisteminde vergi mükellefinin kişisel kimlik numarası ile gümrük masraflarının ödenmesi hakkında bilgi varsa, elektronik formlar da dahil olmak üzere eşyaların gümrük işlemleri yapılır. (Ödemenin gecikmiş veya kısmen ödeme yapmasına izin verilen durumlar hariç).

Devlet Gümrük hizmeti makamlarının, Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Gümrük Komitesinin Tek Otomatik Bilgi Sisteminde ilgili izin belgesinin bulunmaması durumunda gümrük işlemlerini reddedebilir.

4. İthalatçının talebi üzerine, yetkili makamların belgeleri de dahil olmak üzere gümrükleme için gerekli tüm belgeler kâğıt üzerinde sunulabilir.

Eşyaların elektronik ortamda gümrüklenmesi, Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 31 Temmuz 2018 tarihli ve 605 sayılı "Gümrüklerde Eşyaların Elektronik Beyan Düzeninin Kolaylaştırılması Hakkında" ki kararı uyarınca yapılır.

Gümrük makamlarının ithalatçıdan yukarıda belirtilen belgeler dışında, gümrük idarelerinden veya diğer devlet kurumlarından ve diğer kamu hizmetlerinden ek belge talep etmeleri yasaktır.

5. Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 21 Temmuz 2014 tarihli ve 199 sayılı "Özbekistan Cumhuriyeti'nde dış ticaret faaliyetlerinin izlenmesini iyileştirmeye yönelik ilave tedbirler hakkındaki kararı"na göre ithalatçının ithalat sözleşmesi bilgileri elektronik olarak, interaktif devlet hizmetlerinin tek portalı aracılığıyla, e-imza kullanarak, Devlet Gümrük Komitesi Dış Ticaret Operasyonları'nın Tek Elektronik Bilgi Sisteminde (DTOTEBS) sağlanmalıdır.

Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 30 Eylül 2003 tarihli ve 416 sayılı "Dış Ticaret Operasyonlarının İzlenmesi Prosedürü Hakkındaki Yönetmeliği" uyarınca, Devlet Gümrük Komitesinin bölgesel idarelerinin gümrük kapıları ithalatçı tarafından sağlanan DTOTEBS'daki verileri gümrük beyannamesi verileri ile karşılaştırmak zorundadır ve fark yoksa mevzuatta belirtilen prosedür kapsamında gümrük beyannamesi resmileştirir.

GÜMRÜK TARİFELERİ

Gümrük vergileri, Gümrük Kanunu ve Gümrük Tarifesi Kanunu ile düzenlenir. Normalde ithal malların değerinin yüzdesi olarak ifade edilen ithalat gümrük vergileri "ad valorem" vergileri olarak bilinir. Birim veya kilogram başına belirlenmiş bir parasal tutar olarak ifade edilen görevlere "spesifik" vergiler denir. Bunlar, ikisinden daha büyük veya "birleşik" vergiler olarak da ifade edilebilir.

Özbekistan'da şu anda çeşitli "ad valorem" ithalat vergisi oranları uygulanmaktadır. Oranlar çoğunlukla, %0, %5, %10, %70'e kadar değişiklik göstermektedir. Bazı mallar ithalat gümrük vergilerinden muaftır.

İthalat vergisi oranları, ithal edilen malların nihai niteliğine bağlıdır. Ürünler Uluslararası Uyumlaştırılmış Sistem'e göre sınıflandırılır. Temel oranlar sabit değildir ve menşe ülkeye, mal türüne ve bazen de diğer faktörlere bağlı olarak değişebilir.

İthalat Katma Değer Vergisi: Gümrük vergilerini içeren ithalatın toplam gümrük değeri üzerinden %15 KDV alınır.

Gümrükleme Ücretleri: Gümrük beyannamelerinde yansıtıldığı gibi, gümrük değeri üzerinden %0,2'lik bir gümrükleme ücreti alınır.

Gümrük Değeri: Gümrük değeri, aşağıdaki şekillerde artırılmış fatura değeri olarak tanımlanır:

- Mallar Özbekistan sınırını geçene kadar oluşan fiili nakliye, yükleme, boşaltma ve sigorta masrafları;
- Ödenen komisyon ve / veya komisyoncu ücretleri;
- İthalatı için bir koşul olarak ödenmesi gereken mallara ilişkin fikri mülkiyet hakları ücretleri.

ÜRÜN STANDARTLARI İLE İLGİLİ UYGULAMALAR

Özbekistan'a ithal edilecek ürünlerin zorunlu standart kontrolü yapılmaktadır. Özbekistan sadece GOST Standart Belgesini kabul etmektedir. Diğer yandan TSE Standardını taşıyan malların ithalatı daha kolay gerçekleşmektedir. Gelen ürün TSE belgeli bir ürün ise, Uzstandart Kurumu'nun TSE'nin Taşkent Temsilciliğince verilen onayı üzerine verdiği sertifika ile ürün gümrükten çekilmektedir. Eğer ürün TSE belgeli bir ürün değilse, ister yatırım malı, isterse hammadde veya tüketim malı olsun, mutlaka zorunlu teste tabi tutulmaktadır. Bu durum zaman kaybına ve ilave maliyetlere sebep olmaktadır.

İthal mallar için standartlar, Özbek Standardizasyon, Metroloji ve Sertifikasyon Ajansı (Uzstandart) birimleri aracılığıyla devlet kaydına tabidir. Ulusal sistem, 97 standart grup ve 40 teknik kılavuz grubunu içermektedir. Bunların büyük çoğunluğu eski Sovyet sistemine dayanmaktadır. Bununla birlikte GlobalGAP ve ORGANIC gibi uluslararası yöntemlere geçiş süreci devam etmektedir.

İhraç edilen ürün markasının mümkün olan en kısa sürede Patent Enstitüsünde tescilli yaptırılmalıdır. Piyasada Türk mallarının markalarının taklit edilerek, marka tescilinin taklit eden firma adına yapılma olasılığı oldukça yüksektir.

Etiketleme zorunluluğu olan tüketim malları için mutlaka Özbekçe olarak etiketleme usulüne uygun olarak yapılmalıdır.

Sertifikasyon: Özbekistan Standardizasyon, Metroloji ve Sertifikasyon Ajansı, sertifikasyon ve standardizasyon politikasından sorumlu kuruluştur. Endüstri standartları, endüstri düzenleme kuruluşları tarafından geliştirilmektedir. Özbek mevzuatına göre ülkede aşağıdaki standart normatif belgeler uygulanmaktadır:

- Uluslararası (eyaletler arası, bölgesel) standartlar;
- Özbek ulusal standartları;
- Endüstriyel standartlar;
- Teknik özellikler;
- İşletmenin standartları;
- Yabancı ülkelerin ulusal standartları ve
- İdari-bölgesel standartlar.

Ticari ilişki kurulan firma, mutlaka www.yellowpage.uz ve www.goldenpage.uz firma rehberlerinden, diğer devlet ve mesleki kurumların web sayfalarındaki kayıtlardan araştırılmalıdır. Yine de firmanın buralarda kaydının olması, bu firmanın sağlam olduğu anlamına gelmemelidir.

Problem olması halinde kontratta belirtilen müeyyide ve hukuki yaptırım maddeleri işletilmelidir. Özbekistan'da uygulanan standartlar ve teknik düzenlemeler hakkında aşağıda yer linklerden bilgi edinebilir.

- www.standart.uz
- <https://www.standart.uz/ru/page/view?id=47>
- <https://www.standart.uz/ru/page/view?id=19>

AMBALAJ, PAKETLEME VE ETİKETLEME

Genel olarak, ithalat kantağında paketleme ve işaretleme koşulları sabittir. Ambalaj malzemesi Özbek ithalatçısının kalite şartlarına uygun olmalıdır. Paketlerin genellikle açık havada saklandığı düşünölmelidir, bu nedenle suya dayanıklı ve ısıya dayanıklı olmalıdır.

Özbekistan, ahşap ambalaj malzemesi (WPM) için Uluslararası Bitki Sağlığı Önlemleri Standardını (ISPM) kabul eder. Bu nedenle ithal edilen ürünlerin WPM'si, ihracatçı ülkenin bitki koruma otoritesi tarafından onaylanmış bir tesiste ISPM No. 15'e uygun yöntemlerle ele alınmalıdır.

Mallar için etiketleme reçetelerinde değişiklik yapan 29 Haziran 2018 tarihli Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği PP-3818 uyarınca, "serbest dolaşım için serbest bırakma" gümrük prosedürü kapsamında tanımlan mallar Özbekistan'da bir etiketleme gerektirmemektedir.

Eylöl 2019 Özbekistan Bakanlar Kurulu Yönetmeliğinde bildirildiği üzere, tüketici haklarının korunmasına ilişkin diğer ek önlemlerin yanı sıra, zorunlu belgelendirmeye tabi tüketici malları Özbekistan'daki bir uygunluk işareti ile etiketlenmelidir. Bunun için, ticari amaçla ithal edilen gıda ürünleri ve tüketim malları paketleri 11 Şubat 2020 tarihli PP-4594 sayılı Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği uyarınca 1 Ağustos 2020 tarihinden itibaren Özbekistan'da etiketlenmelidir. Yapışkanlı çıkartmaların kullanımına izin verilmemektedir. Bir geçiş dönemi öngörülmektedir ve buna ilişkin taslak düzenleme, Özbek Standardizasyon, Metroloji ve Sertifikasyon Ajansı (UzStandard olarak adlandırılan) tarafından öngörölen normatif-yasal bir eylem olarak kabul edilmektedir.

Özbek Bakanlar Kurulu, malların izlenebilirliğini sağlamak için bir mekanizmayı onayladı: ürünlerin dijital tanımlama araçlarıyla etiketlenmesi, bir dizi ürün için pilot projeler aracılığıyla birkaç aşamada uygulanacaktır, örneğin:

- Alkollü Ürünler
- Plastik Ve Camdan Yapılmış Fıçılarda Veya Fıçılarda Bulunan Malt Birası
- Sigara

Ulusal pazara konulacak ürünlerin tanımlanması için, etiketleme yöntemi veri matris kodları, yani doğrudan ambalajın üzerine basılmış 2D tanımlayıcı barkodların kullanımını içerir.

Uygulamayı izleyen yetkili makamlar, diğerlerinin yanı sıra, Devlet Vergi Komitesi ve Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Gümrük Komitesi'dir. Söz konusu mallar için mevcut pilot aşamaya gönüllü olarak dahil olmak isteyen katılımcıların bir kaydının olması dikkat çekicidir.

Perakende ambalajına yapıştırılmış olan ilgili ürünlerin etiketleri aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- Ana Bileşen Veya Bileşenlerin Listesi
- Üretim Tarihi
- Üretici Garantisi
- Kullanım Koşulları
- Raf Ömrü Veya Son Kullanma Tarihi (Varsa)
- Son Kullanma Tarihi Geçtikten Sonra Tüketilirse Potansiyel Sonuçları Hakkında Bilgi
- İmalatçının Veya Temsilcisinin Adı Ve Adresi (Şikayet Yönetiminden Sorumlu)
- Depolama Ve Kullanım Koşulları

Ürün türüne ve ürün bilgilerinin karmaşıklığına bağlı olarak, son kullanıcı için etiketleme ve beraberindeki operasyonel dokümantasyon, doğrudan uygun ürüne eklenmiş bir metin belgesi (Örneğin Uygulama kılavuzu) şeklinde sunulmalıdır. Genetiği değiştirilmiş gıda maddelerinden türetilen malların etiketleri ilgili bilgileri içermelidir.

22 Şubat 2014 tarihli Yönetmeliğe göre, tıbbi ürünlerin ve narkotiklerin etiketlenmesine, ambalaj üzerinde başka işaretler olmaksızın tüketiciler için bir broşür şeklinde bilgilendirici bir metin belgesi eşlik edecektir. Etiketleme bilgileri Özbekçeden başka bir dilde sağlanıyorsa, ithal edilen mallar, Özbekistan Cumhuriyeti topraklarına girildikten sonra, öngörülen bir zaman dilimi içinde, yani resmi depoya ekler yerleştirilerek gümrük deposunda depolanması sırasında etiketlenebilir.

Özbekistan'da yerel pazara sunulacak olan 2015 tarihli 86 sayılı Yönetmelik uyarınca elektrikli ev aletleri (Örneğin Buzdolabı, dondurucu, klima tesisatı, bulaşık makinesi, mikrodalga fırın) etiketteki enerji tüketimi hakkında bilgi içermelidir. Enerji performansı teknik özellikleri "A" ile "G" arasındadır, burada "A" en yüksek enerji performansına sahip ev aletlerini ifade eder ve "G" en düşük enerji performansını gösterir. Ev aletlerinin enerji verimliliği "A" dan daha yüksekse, ek bir sınıflandırma ("A +", "A ++" vb.) kullanılabilir. Belirlenmiş malların uygun bir etiketleme olmaksızın ithalatı yasaktır.